

Brussel, 8.10.2024
COM(2024) 445 final

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

Instrument voor technische ondersteuning — Jaarverslag 2023

Voorwoord

Met genoegen presenteer ik dit verslag over de cyclus 2023 van het instrument voor technische ondersteuning (TSI). Dit is de derde keer dat het TSI wordt ingezet, wat bevestigt dat dit een succesvol beleidsinstrument is en de lidstaten tastbare voordelen biedt. Opnieuw was het aantal verzoeken om steun van de nationale autoriteiten aanzienlijk groter dan het aantal verzoeken dat DG REFORM kon toekennen.

Uit de bewijsstukken die we in dit verslag presenteren, blijkt dat het TSI de lidstaten helpt bij het verbeteren van hun administratieve capaciteit om hervormingen te ontwerpen, te ontwikkelen en uit te voeren, en bijdraagt tot het verwezenlijken van duurzame groei en het vergemakkelijken van de groene en de digitale transitie. Zonder voorafgaande toewijzing van middelen op basis van geografische of thematische factoren blijft het TSI een flexibel en vraaggestuurd instrument dat aanpassing aan opkomende behoeften en snel veranderende omgevingen mogelijk maakt.

Opmerkelijk is dat de belangstelling van de lidstaten voor deelname aan meerlandenprojecten is blijven toenemen; in het kader van TSI 2023 zijn 34 van dergelijke projecten aangemeld. De lidstaten hebben ook hun belangstelling getoond voor het versterken van de samenwerking op regionaal niveau, door middel van tien multiregionale projecten. Ook de twaalf vlaggenschipprojecten voor technische ondersteuning die op basis van de behoeften van de lidstaten werden geselecteerd en verband hielden met de topprioriteiten van de EU, werden door de lidstaten sterk benut.

In 2023 hield het merendeel van de door het TSI ondersteunde hervormingen verband met de uitvoering van de nationale herstel- en veerkrachtplannen. In het kader van de politieke prioriteit van de Commissie om het integratie- en toetredingsproces te versnellen, is het TSI bovendien buiten de grenzen van de EU opengesteld en is een proefproject gestart met uitbreidingslanden als waarnemers van geselecteerde projecten voor technische ondersteuning.

Een andere belangrijke mijlpaal in 2023 was de goedkeuring van de [mededeling over de versterking van de Europese administratieve ruimte \(ComPAct\)](#), waarin concrete maatregelen worden voorgesteld om de overheidsdiensten te helpen aan de behoeften van burgers en bedrijven in heel Europa te voldoen. In verband met de ComPAct werd in 2023 ook de Samenwerking tussen overheidsdiensten via uitwisseling (PACE) gelanceerd als TSI-vlaggenschipproject. Dit initiatief heeft tot doel intercollegiaal leren en de uitwisseling van beste praktijken tussen ambtenaren van de verschillende lidstaten te bevorderen om hun bestuurlijke capaciteiten en beleidsvormings- en uitvoeringsvaardigheden te versterken. Met meer dan 300 ambtenaren die deelnamen aan 70 uitwisselingen tussen de lidstaten, werd PACE aanzienlijk benut.

In dit verslag wordt ook gewezen op de aanzienlijke bijdrage van het TSI aan het concurrentievermogen, een belangrijke prioriteit van de EU. Dit overzicht van de TSI-steun aan de lidstaten op het gebied van concurrentievermogen in 2023 is opgebouwd op basis van de negen factoren die het concurrentievermogen vergroten, zoals vastgesteld in de [mededeling “30 jaar eengemaakte markt”](#) en het [Jaarverslag over de eengemaakte markt en het concurrentievermogen 2024](#). Het verslag bevat concrete gevallen waarin het TSI Europese bedrijven heeft ondersteund bij het stimuleren van de economieën van de lidstaten door te zorgen voor banen, cohesie, innovatie en welvaart.

Ik ben ervan overtuigd dat het TSI het ontwerp en de uitvoering van hervormingen zal blijven ondersteunen in overeenstemming met de belangrijkste beleidsmaatregelen en prioriteiten van de EU, nationale en transnationale uitdagingen zal aanpakken en zo de komende jaren in de hele EU een duidelijk positief effect zal hebben.

Judit RÓZSA
Waarnemend directeur-generaal DG REFORM

+

INHOUD

Voorwoord.....	1
Het instrument voor technische ondersteuning	4
Het TSI in 2023	5
I. Voornaamste resultaten	5
Openbaar bestuur en governance.....	6
II. De TSI-cyclus in 2023 — feiten en cijfers	7
Start van de TSI-cyclus in 2023	7
Verzoeken om TSI-steun in 2023	8
TSI-projecten in 2023	10
Vlaggenschipprojecten.....	13
Steun voor herstel- en veerkrachtplannen.....	13
Proefproject voor uitbreidingslanden als waarnemers	14
III. Projectuitvoering	15
IV. Samenwerkings- en steunplannen	15
V. Communicatie over het TSI	16
VI. Evaluatie van het TSI	17
Het TSI als belangrijk instrument ter ondersteuning van het concurrentievermogen van de EU	
18	
I. Goed functionerende eengemaakte markt.....	21
II. Toegang tot particulier kapitaal.....	22
III. Overheidsinvesteringen en infrastructuur	23
IV. Onderzoek en innovatie.....	25
V. Energie	26
VI. Circulariteit.....	27
VII. Digitalisering	28
VIII. Onderwijs en vaardigheden.....	29
IX. Handel en open strategische autonomie.....	31
Conclusie.....	32
Bijlage 1 — Jaarcyclus van het TSI	33
Bijlage 2 — Algemene oproep TSI 2023: verzoeken van de lidstaten	34

HET INSTRUMENT VOOR TECHNISCHE ONDERSTEUNING

Sinds 2021 is het **instrument voor technische ondersteuning¹ (TSI)** het **EU-programma dat de lidstaten technische expertise op maat biedt om hun capaciteit om hun hervormingsagenda te ontwerpen en uit te voeren, te verbeteren, onder meer via hun nationale herstel- en veerkrachtplannen**. De algemene doelstelling ervan is de bevordering van de economische, sociale en territoriale samenhang van de Europese Unie door de lidstaten te ondersteunen bij hun inspanningen om hervormingen door te voeren die nodig zijn om economisch en sociaal herstel, veerkracht en opwaartse economische en sociale convergentie te bewerkstelligen.

Het TSI wordt beheerd door DG REFORM van de Europese Commissie en staat ter beschikking van alle lidstaten die te kampen hebben met problemen bij het ontwerpen en uitvoeren van hervormingen. Hieronder vallen hervormingen die bedoeld zijn om de uitdagingen aan te pakken die zijn geïdentificeerd in het kader van het **Europees Semester** voor coördinatie van het economisch beleid, **EU-beleidsprioriteiten** of hervormingen die **op initiatief van een lidstaat** worden doorgevoerd. In het TSI worden **vooraf geen middelen** per lidstaat of per beleidsgebied **toegewezen**.

Voor het TSI is geen medefinanciering door de lidstaten vereist. De totale begroting voor het meerjarig financieel kader 2021-2027 bedraagt **864,4 miljoen EUR**. Daarnaast kunnen de lidstaten aanvullende technische ondersteuning aanvragen in de vorm van een rechtstreekse bijdrage of als onderdeel van hun herstel- en veerkrachtplannen.

2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
116,4	118,7	121,1	123,5	126,0	128,5	130,4	864,4

Figuur 1 — Programmering van het TSI-budget 2021-2027 (miljoen EUR)

Het TSI biedt begunstigde autoriteiten in de lidstaten een unieke projectgebaseerde toegang tot technische expertise en mogelijkheden voor intercollegiaal leren, om hen te helpen uitdagingen op het gebied van hervorming aan te gaan. Het is een **instrument** dat wordt aangestuurd door de behoeften van de lidstaten en wordt georganiseerd in **jaarlijkse cycli**, zoals beschreven in bijlage 1. De TSI-steun omvat het verstrekken van expertise en deskundigen op het gebied van beleidsadvies, beleidswijziging, formulering van strategieën en stappenplannen voor hervormingen en ondersteuning van wetgevende, institutionele, structurele en administratieve hervormingen. Het omvat ook institutionele, administratieve of sectorale capaciteitsopbouw, seminars, conferenties en workshops, acties op het gebied van de uitwisseling van beste praktijken en opleidingen, ontwikkeling van gemeenschappelijke methodologieën, IT-capaciteitsopbouw en de uitvoering van studies.

Het TSI versterkt daarom de institutionele en administratieve capaciteit van de EU-lidstaten. De steun is afgestemd op de hervormingsbehoeften en de capaciteit van elke begunstigde autoriteit. Elk project krijgt een unieke combinatie van expertise van deskundigen van de

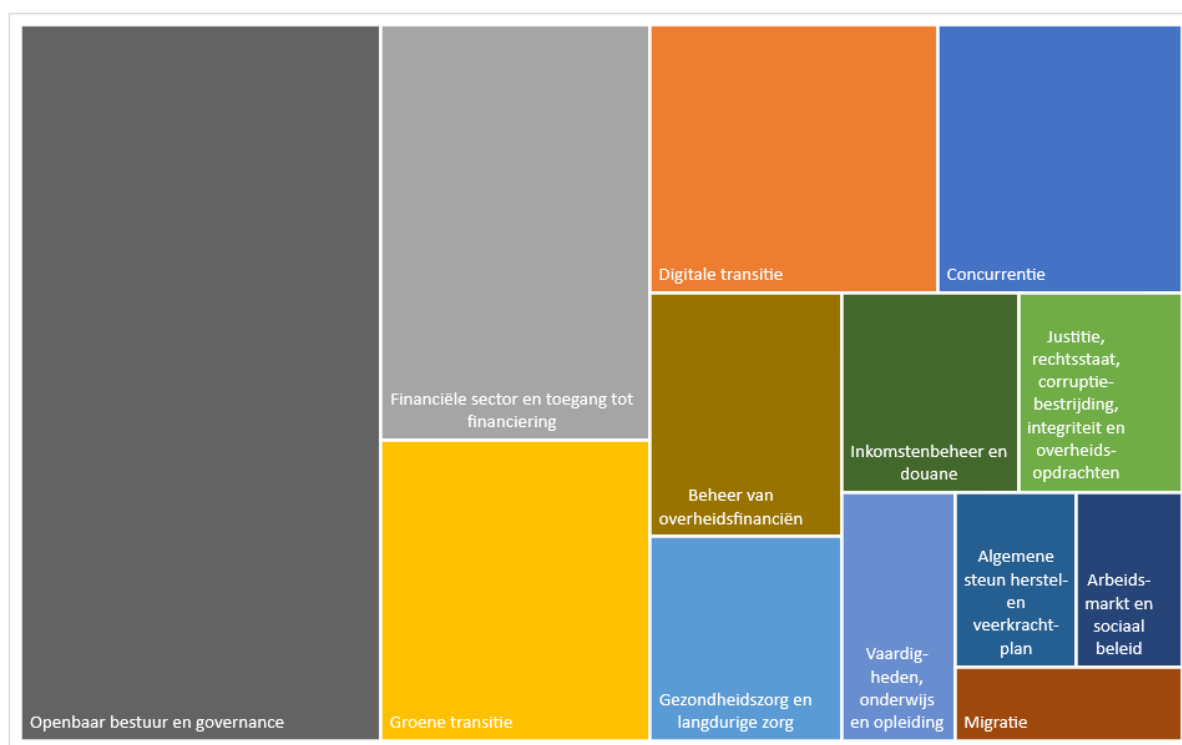
¹ Verordening (EU) 2021/240 van het Europees Parlement en de Raad van 10 februari 2021 tot vaststelling van een instrument voor technische ondersteuning (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 1 ("de TSI-verordening").

Europese Commissie (hierna “de Commissie” genoemd), interne deskundigen en deskundigen van de nationale overheden van de EU-lidstaten (bv. via het Bureau voor de uitwisseling van informatie over technische bijstand van de Commissie, TAIE²), internationale organisaties of de particuliere sector. Indien nodig huurt de Commissie externe expertise in via direct beheer (voornamelijk de particuliere sector) of indirect beheer³ (voornamelijk internationale organisaties). Het personeel van DG REFORM is volledig betrokken bij de uitvoering van elk project.

HET TSI IN 2023

I. Voornaamste resultaten

Net als in voorgaande jaren bood het TSI in 2023 technische ondersteuning aan alle lidstaten op een **breed scala van beleidsterreinen** naar aanleiding van de door de nationale autoriteiten ingediende verzoeken. Deze omvatten openbaar bestuur en governance, de groene en de digitale transitie, concurrentievermogen, gezondheidszorg en langdurige zorg, inkomstenbeheer en douane, beheer van overheidsfinanciën, justitie, de rechtsstaat, corruptiebestrijding, integriteit en overheidsopdrachten, de arbeidsmarkt en sociale bescherming, vaardigheden, onderwijs en opleiding, en migratie.

Figuur 2 — TSI 2023 — Bijdrage aan de belangrijkste beleidsprioriteiten

²https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/funding-and-technical-assistance/taie_en?prefLang=nl.

³ De lijst van entiteiten die EU-fondsen uitvoeren in indirect beheer voor het instrument voor technische ondersteuning is beschikbaar op de [website van het instrument voor technische ondersteuning](#).

In 2023 ondersteunden de TSI-projecten ook sterk de uitvoering van de nationale **herstel- en veerkrachtplannen**⁴. Het TSI is de lidstaten blijven ondersteunen bij het ontwerpen en uitvoeren van hervormingen voor de **groene en de digitale transitie**. Om de solidariteit met Oekraïne te versterken, heeft het TSI de lidstaten ook ondersteund bij de uitvoering van beperkende maatregelen tegen Rusland. In het kader van het Europees Jaar van de Vaardigheden 2023 heeft het TSI ook verscheidene lidstaten ondersteund bij het ontwikkelen van nationale strategieën om tekorten aan vaardigheden en discrepanties tussen gevraagde en aangeboden vaardigheden te verhelpen.

Op interinstitutioneel niveau heeft de commissaris voor Cohesie en Hervormingen, Elisa Ferreira, op 7 november 2023 een ontmoeting gehad met de Begrotingscommissie en de Commissie economische en monetaire zaken van het Europees Parlement, om van gedachten te wisselen over de uitvoering van het TSI.

Openbaar bestuur en governance

Op 25 oktober 2023 heeft de Commissie een nieuwe [mededeling over de versterking van de Europese administratieve ruimte \(ComPact\)](#) goedgekeurd, waarin concrete maatregelen worden voorgesteld om de overheidsdiensten te helpen aan de behoeften van burgers en bedrijven in heel Europa te voldoen. Op 7 december 2023 heeft commissaris Ferreira **ComPact** gepresenteerd tijdens de [Raad Concurrentievermogen](#) (Interne Markt en Industrie).

ComPact is een antwoord op verzoeken van de lidstaten, het Europees Parlement en het Comité van de Regio's aan de Commissie om de samenwerking en de beleidsdialoog te bevorderen en de capaciteit en de kwaliteit van de overheidsdiensten op centraal, regionaal en lokaal niveau in Europa te helpen verbeteren. ComPact gaat ook in op de verwachtingen van de Europeanen, zoals verwoord in de [Eurobarometer-enquête over hervormingen en overheidsdiensten](#) die in het voorjaar van 2023 door DG REFORM is gelanceerd. Door middel van deze enquête riepen burgers overheidsdiensten ertoe op minder bureaucratisch te werken, sneller diensten te verlenen, transparanter te worden en dichterbij de burger te staan. ComPact is de allereerste uitgebreide reeks maatregelen van de Commissie om de modernisering van nationale overheden te ondersteunen en hun grensoverschrijdende samenwerking te versterken, zodat zij gemeenschappelijke uitdagingen samen kunnen aanpakken.

ComPact heeft tot doel **samenwerking en beleidsdialoog te bevorderen** en de **capaciteit en de kwaliteit van overheidsdiensten op centraal, regionaal en lokaal niveau in de EU te helpen verbeteren**. Er wordt een strategische reeks maatregelen voorgesteld om de Europese administratieve ruimte te versterken door een reeks gemeenschappelijke overkoepelende beginselen te bevorderen die ten grondslag liggen aan de kwaliteit van het openbaar bestuur en de steun voor de administratieve modernisering van de lidstaten te versterken.

⁴ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17 (de "[RRF-verordening](#)", artikel 7, lid 2).

In verband met ComPact is in 2023 een specifiek nieuw TSI-vlaggenschipinitiatief — Samenwerking tussen overheidsdiensten via uitwisseling (PACE) — gelanceerd. Dit initiatief heeft tot doel intercollegiaal leren en de uitwisseling van beste praktijken tussen ambtenaren van de verschillende lidstaten te bevorderen om de bestuurlijke capaciteit en de vaardigheden op het gebied van beleidsvorming en -uitvoering te versterken. De nauwe afstemming tussen ComPact en het TSI draagt ertoe bij dat het beleid sterk gericht blijft op het verbeteren van de operationele capaciteit en de efficiëntie van de overheidsdiensten van de lidstaten.

II. De TSI-cyclus in 2023 — feiten en cijfers

Start van de TSI-cyclus in 2023

De TSI-cyclus in 2023 begon met de [TSI-jaarconferentie, “Building Resilience of the Member States”](#) (Werken aan de veerkracht van de lidstaten), die online plaatsvond op 5 mei 2022. Tijdens de conferentie werd duidelijk gemaakt hoe het TSI de lidstaten kan ondersteunen bij het succesvol ontwerpen en uitvoeren van veerkrachtbevorderende hervormingen, met name in het kader van de recente crises (COVID-19-pandemie, Russische invasie van Oekraïne). Ook werden de belangrijkste prioriteiten voor het TSI in 2023 gepresenteerd, met name:

- voortdurende ondersteuning van de uitvoering van herstel- en veerkrachtplannen;
- toespitsing van de steun op geselecteerde EU-prioriteiten, via het innovatieve concept van vlaggenschipprojecten van DG REFORM: dit zijn projectconcepten die de Commissie proactief aan de lidstaten voorstelt; alsmede
- bevordering van het ontwerp en de uitvoering van meerlanden- en multiregionale projecten.

De conferentie bood ook de gelegenheid om de **12 “TSI-vlaggenschipprojecten”** te presenteren, die worden voorgesteld omdat ze ingaan op hervormingsbehoeften in verschillende lidstaten en verband houden met topprioriteiten van de EU die de lidstaten momenteel uitvoeren. Als zodanig beogen ze de lidstaten steun te verlenen om hervormingen ter bevordering van veerkracht en groei door te voeren.

Voorts werd het TSI-vlaggenschipinitiatief van 2022, [“de EU Supervisory Digital Finance Academy, om de vaardigheden van de financiële toezichthoudende autoriteiten te vergroten”](#), opnieuw voorgesteld voor de TSI-cyclus in 2023.

TSI-vlaggenschipprojecten in 2023

- [Integratie van milieudimensies in overheidsfinanciën — Uitvoering van het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” in publieke financieringsprogramma’s](#)
- [Snellere vergunningverlening voor hernieuwbare energie](#)
- [Steun voor aanpassing aan de klimaatverandering](#)
- [ESG-risicobeheer voor de financiële sector](#)
- [Steun voor industriële ecosystemen](#)
- [Migratie en het aantrekken van talent](#)
- [Naar persoonsgerichte geïntegreerde zorg](#)
- [Jongeren eerst — kinderen en jongeren ondersteunen op het gebied van welzijn, onderwijs, opleiding, sociale bescherming en arbeidsvooruitzichten](#)
- [PACE — Samenwerking tussen overheidsdiensten via uitwisseling](#)
- [Verbetering van de kwaliteit en het gebruik van belastinginformatie die tussen de lidstaten wordt uitgewisseld in het kader van de richtlijn betreffende administratieve samenwerking \(DAC\)](#)
- [Professionalisering van personeel dat zich bezighoudt met overheidsopdrachten: bevordering van strategische methodologieën, integriteit en transparantie](#)
- [Digitale transformatie voor regionale en lokale overheden](#)

Verzoeken om TSI-steun in 2023

Op 31 oktober 2022 hadden **27 lidstaten 530 verzoeken om technische steun ingediend** naar aanleiding van de algemene oproep voor TSI 2023, voor een totaalbedrag van 256 miljoen EUR, meer dan het dubbele van het beschikbare bedrag. Hoewel alle ingediende verzoeken als subsidiabel werden beschouwd⁵, werden zeven verzoeken tijdens de beoordelingsfase door de verzoekende lidstaten ingetrokken. Als gevolg daarvan werden 523 verzoeken voor selectie beoordeeld.

DG REFORM heeft er door middel van een welomschreven besluitvormingsproces (zie bijlage 1) voor gezorgd dat projecten worden geselecteerd op basis van de beoordelingscriteria die zijn vastgesteld in artikel 9, lid 5, van de TSI-verordening. De verzoeken worden geanalyseerd op basis van de urgentie, omvang en diepgang van de vastgestelde uitdagingen, de steunbehoeften voor de betrokken beleidsterreinen, de analyse van sociaaleconomische indicatoren en de institutionele en algemene bestuurlijke capaciteit van de betrokken lidstaten. Door middel van een subsidiabiliteitstoetsing zorgt DG REFORM er ook voor dat maatregelen subsidiabel zijn overeenkomstig artikel 8 van de TSI-verordening.

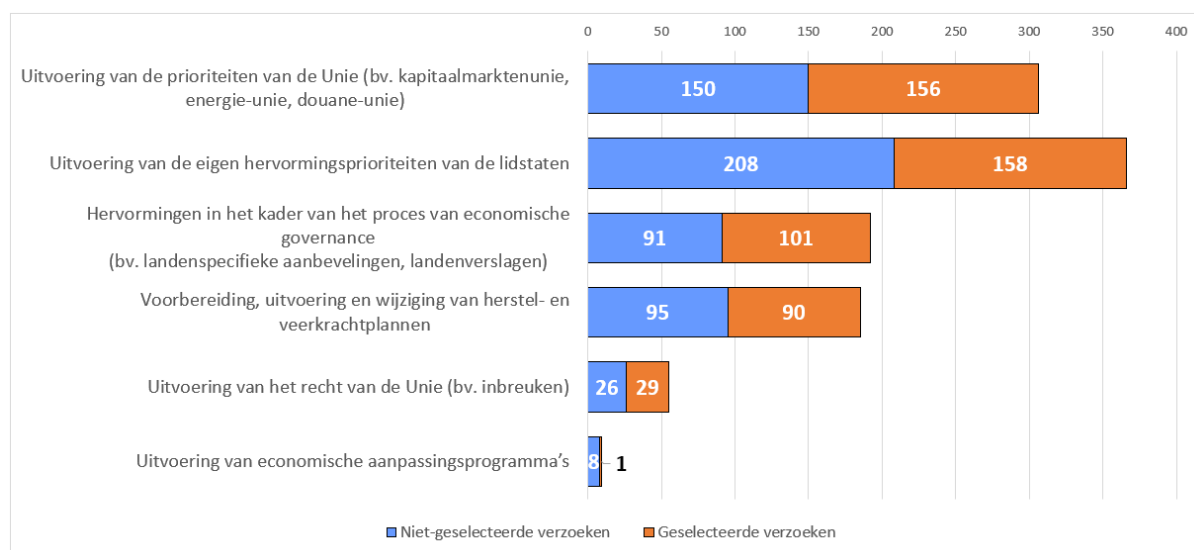
De Commissie kan de lidstaten ondersteunen met **speciale maatregelen** in geval van dringende behoeften. Overeenkomstig artikel 12, lid 7, van de TSI-verordening kan DG REFORM, in overeenstemming met de in deze verordening bepaalde doelstellingen en

⁵ De subsidiabiliteit van de verzoeken wordt gecontroleerd op basis van de criteria die zijn vastgesteld in de TSI-verordening, met name in de artikelen 8 en 9. De subsidiabiliteit van potentiële begunstigden wordt ook gecontroleerd op basis van de criteria die zijn vastgesteld in de TSI-verordening, namelijk in artikel 2.

acties, speciale maatregelen vaststellen om de nationale autoriteiten technische ondersteuning te bieden bij de aanpak van **urgente behoeften**. Dergelijke bijzondere maatregelen hebben een voorlopig karakter en houden verband met de specifieke omstandigheden van artikel 9, lid 3 (onder meer voorbereiding of uitvoering van herstel- en veerkrachtplannen in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit, hervormingen in het kader van het proces van economische governance, zoals landspecifieke aanbevelingen, uitvoering van economische aanpassingsprogramma's). In 2023 heeft DG REFORM geen speciale maatregelen gesteund.

DG REFORM heeft de andere diensten/directoraten-generaal van de Commissie geraadpleegd om ervoor te zorgen dat de technische ondersteuning in het kader van het TSI 2023 werd afgestemd op het EU-beleid, er geen sprake was van overlapping met andere EU-maatregelen en -financiering, en een aanvulling was op en voortbouwde op andere EU-programma's.

Meer in het algemeen hadden de ingediende verzoeken betrekking op steunbehoeften voor hervormingen die in verschillende omstandigheden zijn vastgesteld, waaronder de eigen hervormingsprioriteiten van de lidstaten en hervormingen om de uitdagingen aan te pakken die in het kader van het proces van economische governance van de EU zijn vastgesteld, alsook die welke verband houden met de uitvoering van de prioriteiten van de EU.

Figuur 3 — TSI 2023 — Omstandigheden van de verzoeken van de lidstaten

Na het in bijlage 1 beschreven beoordelings- en selectieproces werden in het kader van de algemene oproep tot het indienen van voorstellen voor **TSI 2023 231 verzoeken** met betrekking tot belangrijke EU-prioriteiten geselecteerd, goed voor in totaal **119,7 miljoen EUR**, waaronder⁶:

- 90 verzoeken in verband met de uitvoering van nationale herstel- en veerkrachtplannen;
- 69 verzoeken in verband met de digitale transitie;
- 83 verzoeken in verband met de Europese Green Deal;

⁶ Eén enkel verzoek om technische ondersteuning kan bijdragen tot meerdere EU-prioriteiten.

- 34 verzoeken in verband met gelijkheid: steun voor vrouwen, mensen met een beperking, de Roma-gemeenschap, migranten, ouderen en de lhbtq+-gemeenschap.

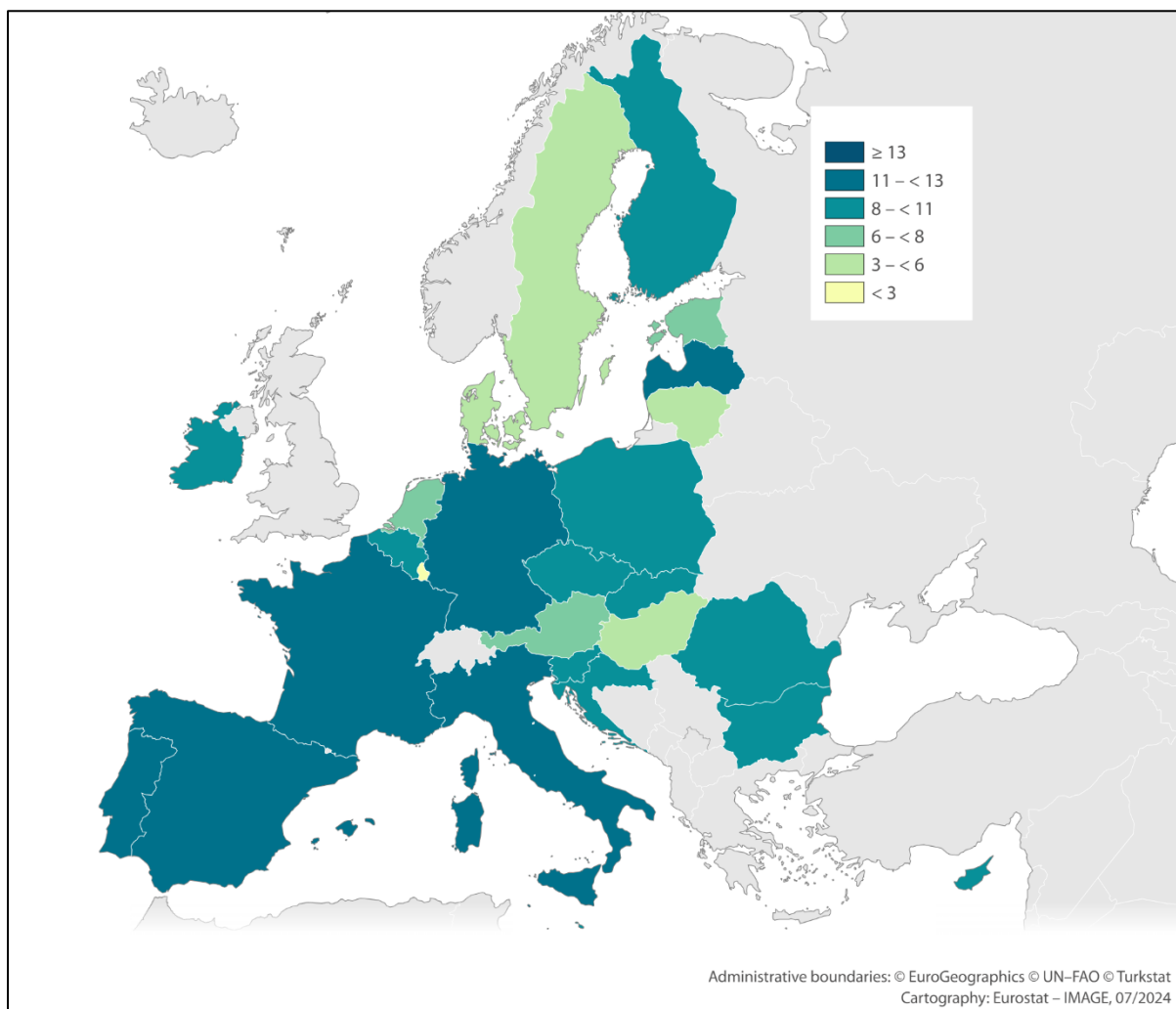
De steun in het kader van TSI 2023 had betrekking op maatregelen in alle lidstaten.

TSI-projecten in 2023

Na de [goedkeuring van het financieringsbesluit en het jaarlijkse werkprogramma](#) op 21 maart 2023, waarin de maatregelen werden uiteengezet die nodig waren voor de uitvoering van het TSI 2023⁷, werden de **231 geselecteerde verzoeken gestroomlijnd tot 151 projecten**, aangezien meerdere verzoeken soms werden samengevoegd tot één project om schaalvoordelen te benutten, synergieën te bevorderen en mogelijkheden voor intercollegiaal leren te vergemakkelijken. Deze 151 projecten ondersteunden op hun beurt de **27 lidstaten** bij de voorbereiding, het ontwerp en de uitvoering van **326 geavanceerde hervormingen**⁸.

⁷ Uitvoeringsbesluit van de Commissie C(2023) 1786 van 20.3.2023 inzake de financiering van het instrument voor technische ondersteuning en tot vaststelling van het werkprogramma voor 2023.

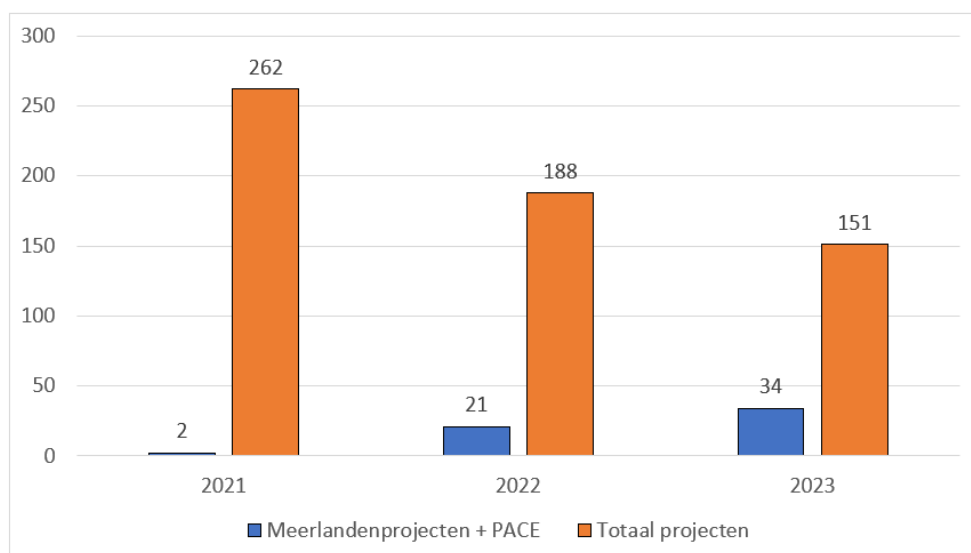
⁸ Het totale aantal ondersteunde hervormingen voor TSI 2023 is hoger dan het totale aantal ondersteunde projecten en het totale aantal geselecteerde verzoeken, omdat het aantal meerlandenprojecten en meerlandenverzoeken overeenkwam met meerdere hervormingen in verschillende lidstaten in het kader van TSI 2023.

Figuur 4 — TSI 2023 — Aantal ondersteunde hervormingen in elke lidstaat

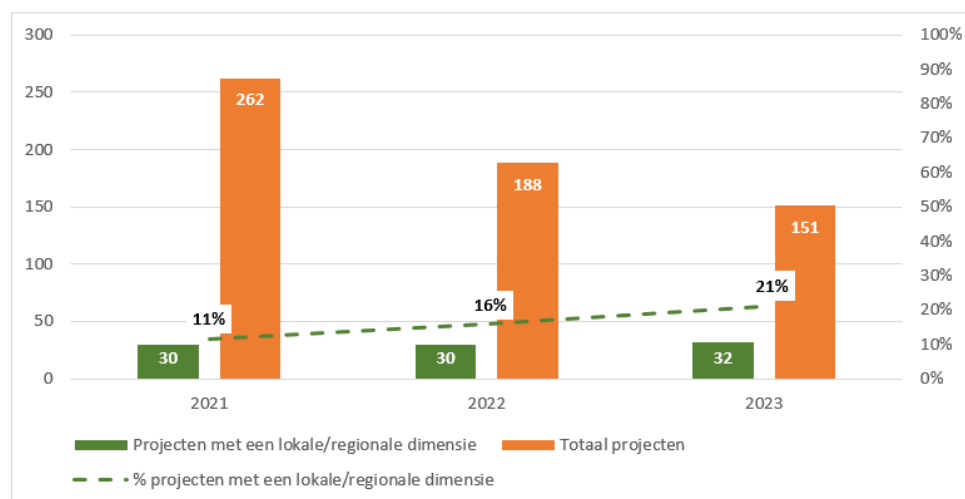
De belangstelling van de lidstaten voor deelname aan meerlandenprojecten bleef in 2023 toenemen, wat leidde tot een sterke toename van 2 meerlandenprojecten in het kader van TSI 2021 naar 21 in het kader van TSI 2022 en **34 meerlandenprojecten in het kader van TSI 2023**. De lidstaten hebben ook hun belangstelling getoond voor het versterken van de samenwerking op regionaal niveau, door middel van **tien multiregionale projecten**.

Het meerlandenvlaggenschipproject **Samenwerking tussen overheidsdiensten via uitwisseling** (PACE) — gericht op het bevorderen van samenwerking en grensoverschrijdende uitwisselingen tussen de lidstaten om de administratieve capaciteit op te bouwen en de volgende generatie beleidsmakers in de Europese Unie voor te bereiden — werd op grote schaal benut, met als doel **70 uitwisselingen tussen 17 lidstaten voor meer dan 300 deelnemers** uit te voeren.

Figuur 5 – TSI 2021-2023 – Ontwikkeling van het aantal meerlandenprojecten

In 2023 omvatten de TSI-projecten twee meerlandenprojecten, één ter ondersteuning van de industriële ecosystemen van de lidstaten (EL, ES, FI, PT en SE) en één om de vergunningverlening voor hernieuwbare energie te versnellen (LT en NL); beide projecten hebben het **concurrentievermogen** van de EU-economie **bevorderd**. Zij omvatten ook het meerlandenproject “Het meten van de tevredenheid van burgers ten aanzien van belangrijke overheidsdiensten voor betere prestaties en meer vertrouwen” (AT, BE, EE, EL, ES, FI, HR, IE, LT, LV en SI) en het project “ESG-kader voor risicobeheer voor de financiële sector” (BG, CY, EL, FI, FR, HR, IE, IT, LV, RO en SI) om de financiële toezichthouders beter in staat te stellen te reageren op uitdagingen in verband met ecologische, sociale en governance-risico's (ESG), en het project “Verbetering van de kwaliteit en het gebruik van belastinginformatie die tussen de lidstaten wordt uitgewisseld in het kader van de richtlijn inzake administratieve samenwerking” in Kroatië en Ierland.

Figuur 6 – TSI 2021-2023 – Ontwikkeling van het aantal projecten met een regionale/lokale dimensie

Door de jaren heen heeft een groeiend aandeel van de TSI-projecten de lidstaten ondersteund bij de uitvoering van hervormingen op regionaal en lokaal niveau volgens de

EU-prioriteiten. Zo heeft het TSI in 2023 vijf regio's in tien lidstaten ondersteund bij [het versterken van regionale ecosystemen voor mijnbouw in de EU om de groene transitie te ondersteunen en de voorziening van minerale grondstoffen veilig te stellen](#).

Vlaggenschipprojecten

TSI 2023 liet ook zien dat **vlaggenschipprojecten veel werden gebruikt** in vergelijking met TSI 2022, toen het concept voor het eerst werd ingevoerd. Van de 151 projecten in het kader van TSI 2023 hielden er 50 verband met vlaggenschipprojecten, onder meer op het gebied van groen, digitaal, energie, openbaar bestuur, overheidsfinanciën, integratie van migranten en gezondheidszorg.

De oproep in het kader van TSI 2023 bood acht nieuwe begunstigde autoriteiten uit de lidstaten ook de kans om zich aan te sluiten bij de [EU Supervisory Digital Finance Academy](#), die oorspronkelijk was ontworpen in het kader van TSI 2022, waardoor het totaal op 32 autoriteiten uit 25 lidstaten kwam.

Steun voor herstel- en veerkrachtplannen

Het TSI ondersteunt de uitvoering van hervormingen en investeringen die zijn opgenomen in de herstel- en veerkrachtplannen, op alle beleidsterreinen van governance en openbaar bestuur, digitalisering, duurzame groei en ondernemingsklimaat, arbeidsmarkt, gezondheid, onderwijs, sociale diensten, inkomstenbeheer en beheer van overheidsfinanciën, alsook in de financiële sector.

In 2023 **hield 66 % van de TSI-projecten direct of indirect verband met de nationale herstel- en veerkrachtplannen**, waardoor de lidstaten werden geholpen hun capaciteit voor de uitvoering van de herstel- en veerkrachtplannen verder te vergroten, met inbegrip van methoden voor monitoring van het herstel- en veerkrachtplan en projectbeheer, rapportagemechanismen, audit- en controlekaders, communicatiestrategie, governancestructuren en IT-systemen en de toepassing van het beginsel “geen ernstige afbreuk doen”.

FOCUS OP TSI-PROJECTEN MET EEN DIRECT VERBAND MET DE HERSTEL- EN VEERKRACHTPLANNEN

In het kader van TSI 2023 heeft DG REFORM hervormingsprojecten ondersteund die rechtstreeks verband hielden met de uitvoering van de herstel- en veerkrachtplannen.

- **Tien lidstaten** (BE, BG, CY, ES, IE, LV, PT, RO, NL en SI) ontvingen algemene steun voor hun herstel- en veerkrachtplan. Zo werd op 27 november 2023 met vertegenwoordigers van acht begunstigde lidstaten (BE, BG, CY, ES, LV, NL, PT en RO), DG REFORM, DG COMM, SG RECOVER, DG ECFIN en de functionarissen van het Europees Semester uit alle deelnemende lidstaten officieel een meerlandenproject gelanceerd om de impact van de herstel- en veerkrachtplannen te communiceren richting het grote publiek. Dit project had tot doel de communicatiecapaciteit van de lidstaten te versterken en hen landspecifieke technische ondersteuningsmaatregelen te bieden om de communicatie over de voordelen van hun herstel- en veerkrachtplan te verbeteren. Het projectontwerp was gebaseerd op

twee succesvolle communicatieprojecten in het kader van het herstel- en veerkrachtplan die in Slowakije en Tsjechië waren uitgevoerd.

- **Zestien lidstaten** (BE, BG, CY, CZ, DK, EE, EL, HR, HU, IT, LV, MT, PL, PT, RO en SK) ontvingen steun voor de uitvoering van specifieke hervormingen en investeringen in hun herstel- en veerkrachtplannen. Voorbeelden hiervan zijn steun voor de institutionalisering van het nieuwe kader voor academische loopbanen in Letland, ondersteuning van bedrijven om een hoger niveau van digitalisering te bereiken in Tsjechië, en steun voor het optimaliseren van strategische plannen voor de verdere ontwikkeling van e-gezondheid in Polen.

In de tussentijdse evaluatie van de herstel- en veerkrachtfaciliteit⁹ wordt het volgende benadrukt: *“De samenhang tussen de herstel- en veerkrachtfaciliteit en het TSI is het gevolg van ingebouwde synergieën tussen de twee instrumenten en de onderlinge afstemming van de beoordelingscriteria ervan. De RRF-verordening bevordert actief de synergieën tussen de herstel- en veerkrachtfaciliteit en het TSI door de lidstaten in staat te stellen maximaal 4 % van hun totale toewijzing toe te wijzen aan technische ondersteuning bij de uitvoering van herstel- en veerkrachtplannen, een optie die door vier lidstaten is gebruikt. De onderlinge afstemming van de beoordelingscriteria van de herstel- en veerkrachtfaciliteit en van het TSI benadrukt dat beide instrumenten dezelfde beleidsdoelstellingen hebben en dat hun prioriteiten op elkaar zijn afgestemd. Zo is de relevantie van de landspecifieke aanbevelingen een van de beoordelingscriteria die worden gebruikt voor zowel de selectie van TSI-projecten als de goedkeuring van herstel- en veerkrachtplannen. De samenhang van de twee instrumenten blijkt duidelijk uit het feit dat meer dan 400 in het kader van het TSI goedgekeurde projecten verband houden met de voorbereiding of uitvoering van de herstel- en veerkrachtplannen van de lidstaten, wat de cruciale rol van het TSI in de faciliteit benadrukt.”*

Proefproject voor uitbreidingslanden als waarnemers

In het kader van de politieke prioriteit van de Commissie om het integratie- en toetredingsproces voor uitbreidingslanden te versnellen¹⁰, hebben DG REFORM en DG NEAR een TSI-proefproject ontwikkeld om uitbreidingslanden in 2023 in staat te stellen als “waarnemers” betrokken te zijn bij geselecteerde TSI-projecten. Dit gebeurde met instemming van de respectieve begunstigde autoriteiten in de lidstaten en zonder gebruik van TSI-financiering voor hun betrokkenheid.

Het proefproject is op 13 september 2023 van start gegaan met de deelname van acht uitbreidingslanden, namelijk Bosnië en Herzegovina, Moldavië, Noord-Macedonië, Albanië, Servië, Turkije, Georgië en Kosovo¹¹. De door de uitbreidingslanden geselecteerde projecten waren voornamelijk TSI-meerlandenprojecten. De overheidsdiensten die zowel in de

⁹ Werkdocument van de diensten van de Commissie, Tussentijdse evaluatie van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (blz. 62).

¹⁰ Bosnië en Herzegovina, Montenegro, Moldavië, Noord-Macedonië, Albanië, Servië, Turkije, Oekraïne, Georgië en Kosovo.

¹¹ Montenegro en Oekraïne namen niet deel aan het proefproject vanwege de beperkte administratieve capaciteit, maar hebben grote belangstelling getoond om in de toekomst deel te nemen.

uitbreidingslanden als in de lidstaten betrokken zijn, waren ingenomen met de samenwerkingsmogelijkheden die het proefproject biedt.

III. Projectuitvoering

Het TSI vereist de voortdurende betrokkenheid van DG REFORM, van de ontwerpfase tot de uitvoering, monitoring en evaluatie van het project.

DG REFORM is actief vanaf de eerste stadia van identificatie van de projecten, met een uitgebreide voorlichting richting nationale autoriteiten, constante contacten tussen landcoördinatoren van DG REFORM en de overeenkomstige coördinerende autoriteiten, en bijeenkomsten tussen senior managers van DG REFORM en de nationale autoriteiten in elke lidstaat.

Zodra de verzoeken voor TSI 2023 waren geselecteerd en de uitvoeringswijze was vastgesteld, hebben beleidsmedewerkers van DG REFORM regelmatig contact onderhouden met nationale autoriteiten om de gewenste projectresultaten vast te stellen en de betrokken activiteiten en werkplannen vorm te geven. Zij maakten deel uit van alle gerelateerde projectteams, samen met de geselecteerde aanbieders, en werkten mee aan het dagelijks beheer van het project. Zij zorgden ook voor een soepele communicatie tussen de aanbieders en de nationale autoriteiten, en bevorderden een gemeenschappelijk begrip om ervoor te zorgen dat het project een succes werd.

DG REFORM stemde de werkzaamheden ook af met andere afdelingen van de Commissie via een permanent netwerk van vertegenwoordigers van andere directoraten-generaal. Dit moest ervoor zorgen dat de technische ondersteuning die in het kader van het TSI werd verleend, werd afgestemd op het EU-beleid, er geen sprake was van overlapping met andere projecten, en een aanvulling was op en voortbouwde op andere EU-programma's (onder meer door de toegang tot technische expertise die binnen de Commissie beschikbaar is of gemakkelijk door andere EU-programma's kan worden gemobiliseerd te vergemakkelijken).

Tot slot werd in elke projectstuurgroep een personeelslid van DG REFORM opgenomen, samen met hoge ambtenaren van de nationale autoriteiten, om ervoor te zorgen dat de projecten bleven aansluiten op de nationale prioriteiten en zo nodig werden aangepast aan het veranderende landschap. Het doel was bij te dragen aan de nationale hervormingsagenda's en tegelijkertijd te streven naar toegevoegde waarde voor de EU.

IV. Samenwerkings- en steunplannen

In 2023 werden met alle 27 lidstaten samenwerkings- en steunplannen¹² gesloten om de leidende beginselen en werkmethoden voor de door het TSI verleende steun vast te stellen. Deze werden in september 2023 gedeeld met de Raad en het Europees Parlement. In elk plan worden de bestreken beleidsterreinen en het toepassingsgebied van de uit te voeren steunmaatregelen die voor elke lidstaat moeten worden uitgevoerd, beschreven, evenals indicatieve tijdschema's en geraamde begrotingen. Deze plannen geven elke lidstaat

¹² Als bedoeld in artikel 9, lid 5, van de TSI-verordening.

daarom een strategisch overzicht van de uitvoering van de TSI-steunmaatregelen op nationaal en regionaal niveau.

In 2023 omvatten deze plannen ook een voorstel voor het mandaat van de nationale coördinerende autoriteiten voor het TSI, waarin hun rol in elke fase van de TSI-cyclus wordt beschreven, met inbegrip van mogelijke betrokkenheid bij communicatie- en evaluatieactiviteiten, en hun deelname aan een netwerk van coördinerende autoriteiten dat wordt voorgezeten door DG REFORM. In 2023 is dit netwerk vijf keer bijeengekomen (vier keer online en eenmaal fysiek op 12 september 2023 in Madrid). De fysieke bijeenkomst was met name een gelegenheid om het belang te onderstrepen van de coördinerende autoriteiten van de lidstaten voor een soepel functionerend TSI en om te bespreken hoe ideeën en belanghebbenden het best kunnen worden verzameld en gecoördineerd om meerlandenverzoeken voor het TSI op te bouwen.

V. Communicatie over het TSI

Het instrument voor technische ondersteuning is uniek qua ontwerp en flexibiliteit. Het werkt nauw samen met nationale overheden om het ontwerp en de uitvoering van hun hervormingen ten behoeve van hun individuen en bedrijven te ondersteunen. Om de **zichtbaarheid van de EU-financiering** te waarborgen, bevordert DG REFORM de werkzaamheden van het TSI en de daarmee verband houdende TSI-projecten en de resultaten daarvan in samenwerking met de begunstigde autoriteiten, de partijen die de steun verlenen en de vertegenwoordigingen van zowel het Europees Parlement als de Commissie in elke lidstaat. Communicatieactiviteiten via specifieke kanalen (de website Ondersteuning bij hervormingen, sociale media, publicaties, evenementen enz.) bieden **gerichte informatie voor meerdere doelgroepen**, waaronder de media en het grote publiek.

In 2023 zijn de communicatieactiviteiten met betrekking tot het TSI en beleidsvorming inzake openbaar bestuur en governance resultaatgerichter geworden. Concreet hield DG REFORM op 21 maart 2023 de [jaarlijkse TSI-persconferentie](#) ter gelegenheid van de goedkeuring van het werkprogramma voor TSI 2023. DG REFORM organiseerde ook de [TSI-jaarconferentie](#) over **“Een openbaar bestuur dat voorbereid is op de toekomst en zich kan aanpassen aan veranderingen”**, die werd gehouden op 25 mei 2023. Deze conferentie markeerde de start van de TSI 2024-cyclus. Het TV-showformaat zorgde ervoor dat de aandacht van de 1 600 onlinedeelnemers tijdens het hele evenement werd vastgehouden.

DG REFORM was medeorganisator van en/of nam deel aan **openbare evenementen**, zowel lokaal als online, om succesverhalen onder de aandacht te brengen en informatie over TSI-resultaten te verspreiden. Deze evenementen betroffen onder meer:

- DG REFORM op het economisch forum Delphi VIII, 26-29 april 2023;
- ondersteuning van de ontwikkeling van vaardigheden door middel van hervormingen, 25 mei 2023;
- uitwisseling van gegevens over toerisme, governance en integratie, 27-28 september 2023;
- wetenschap voor beleid in Europa, 10-11 oktober 2023;
- duurzame financiering — nevenevenement van COP 28, 4 december 2023.

Uitgaande van de projectgerichte benadering van de vroege TSI-jaren en met meer aandacht voor hervormingen en hun gevolgen voor het leven van mensen, heeft DG REFORM zijn **persactiviteiten** ook uitgebreid met interviews en **persevenementen**.

De [website Ondersteuning bij hervormingen](#), die in 2023 meer dan **160 000 unieke bezoekers** trok, werd gebruiksvriendelijker gemaakt om gedetailleerde informatie te verstrekken over hervormingen en hervormingsprojecten per [beleidsterrein](#) en per [land](#). Eind december 2023 stonden er meer dan 350 projectbeschrijvingen online.

In overeenstemming met het transparantievereiste in artikel 17 van de TSI-verordening biedt de website Ondersteuning bij hervormingen [één centraal online openbaar register](#) van eindstudies of verslagen die zijn opgesteld in het kader van de door het TSI gesteunde projecten. Het register is doorzoekbaar op jaar, onderwerp en lidstaat, om de verschillende publicaties onder een breed publiek te helpen verspreiden. Eind december 2023 was voor 45 % van de afgesloten TSI-projecten al een eindstudie online beschikbaar.

DG REFORM bleef actief op sociale media, met **3 500 volgers op het account @EU reforms** op X (voorheen Twitter), terwijl het tegelijkertijd het [YouTube-kanaal van DG REFORM](#) heeft voorzien van nieuwe inhoud en originele audiovisuele producten. DG REFORM verhoogde in 2023 ook zijn interne productiecapaciteit voor video's en produceerde verschillende video's ter ondersteuning van de serie [“Project in the spotlight”](#).

In EU-brede communicatiecampagnes en -verslagen wordt ook vaak verwezen naar het TSI als een belangrijke bron van steun voor de lidstaten om hun hervormingsagenda te verwezenlijken, in overeenstemming met de prioriteiten van de EU. Het TSI werd in dit verband zeven keer genoemd in het [algemeen verslag: De EU in 2023](#), met specifieke verwijzingen naar de werkzaamheden ter ondersteuning van de herstel- en veerkrachtplannen, de kapitaalmarktenunie, REPowerEU, onderwijs en gezondheid. Dit verslag bevatte ook twee verwijzingen naar de ComPact-mededeling.

VI. Evaluatie van het TSI

DG REFORM beoordeelt de steun die het aan de lidstaten verleent op het niveau van zowel de programma's als de projecten. De evaluatie van het TSI-programma en de TSI-projecten levert bewijs van de resultaten voor de lidstaten en de burgers ter plaatse. Het is belangrijk om deze resultaten te delen met belanghebbenden en het bredere publiek, om aan te tonen dat het optreden van de EU positieve veranderingen teweegbrengt.

De [evaluatie achteraf van het steunprogramma voor structurele hervormingen \(SRSP\)](#), de voorloper van het TSI, is in oktober 2023 gepubliceerd. Deze evaluatie bood belangrijke inzichten in het ontwerp, de uitvoering en de effecten van door DG REFORM (en de Ondersteuningsdienst voor structurele hervormingen) uitgevoerde projecten voor technische ondersteuning. Volgens het verslag is de algemene doelstelling van het SRSP, namelijk het ondersteunen van institutionele, administratieve en groeiondersteunende structurele hervormingen in de lidstaten, met succes verwezenlijkt. Het SRSP bleek een zeer relevant instrument te zijn dat goed was toegesneden op de versterking van de administratieve capaciteiten van de lidstaten om hervormingen te ontwerpen en uit te voeren en uitdagingen

aan te pakken. Belangrijke factoren waren onder meer de sterke betrokkenheid van de nationale overheden en hun eigen verantwoordelijkheid voor projecten.

In 2023 is DG REFORM begonnen met de voorbereidingen voor de start van de tussentijdse evaluatie van het TSI, overeenkomstig artikel 16 van de [TSI-verordening](#). Deze evaluatie zal tegen februari 2025 worden uitgebracht en zal naar verwachting een belangrijke rol spelen bij het vormgeven van de toekomst van het programma voor het volgende meerjarig financieel kader. Naast de beoordeling van de vroegtijdige uitvoering van het TSI aan de hand van de vijf verplichte evaluatiecriteria voor betere regelgeving (doeltreffendheid, efficiëntie, relevantie, samenhang en EU-meerwaarde) zal de tussentijdse evaluatie ook de langetermijneffecten en duurzaamheid van het voorgaande programma, het SRSP, analyseren.

Naast de evaluatie op programmaniveau heeft DG REFORM een procedure in twee fasen ingevoerd voor het verzamelen van evaluatiegegevens over projecten voor technische ondersteuning in het kader van het TSI. In de eerste fase, die kort na de afsluiting van het project begint, zal de mate van tevredenheid van de belangrijkste belanghebbenden die betrokken zijn bij het ontwerp en de uitvoering van het project worden beoordeeld. In de tweede fase, ten minste één jaar na de afsluiting van het project, zal worden beoordeeld in hoeverre het project de verwachte resultaten heeft opgeleverd.

In 2023 ontving DG REFORM tevredenheidsvragenlijsten van de begunstigde autoriteiten voor 94 TSI-projecten, d.w.z. een responspercentage van 72 %. Uit feedback van de begunstigde autoriteiten blijkt een gemiddelde tevredenheidsscore van 9 uit 10 voor de door DG REFORM verstrekte steun en 8,7 uit 10 voor het succes van de projecten. Hoewel de duur van een project kan variëren, duurt het gemiddeld 24 maanden om een TSI-project af te ronden. Als zodanig is het nog te vroeg om een beoordeling te geven van de resultaten van de projecten ter plaatse.

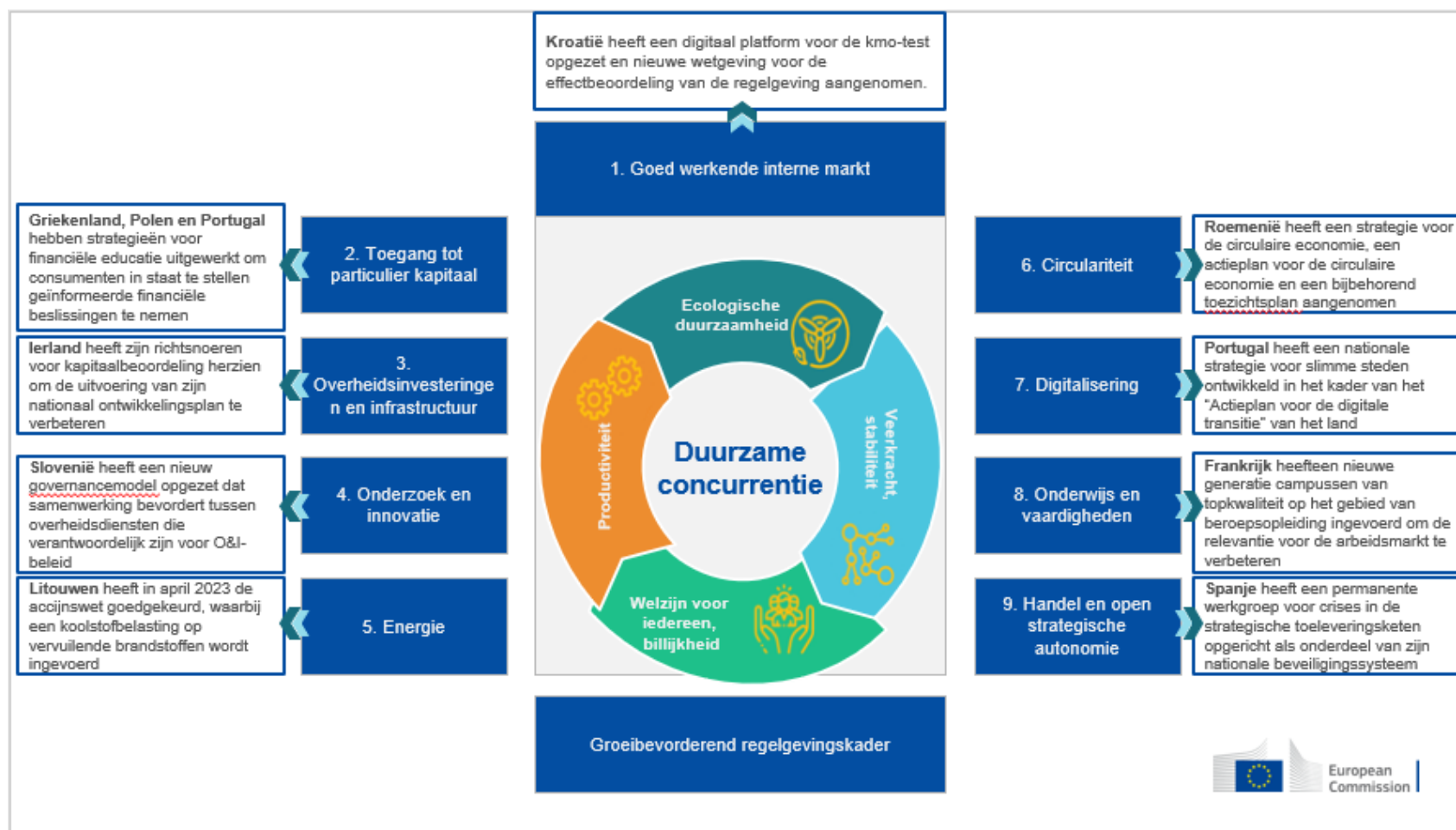
HET TSI ALS BELANGRIJK INSTRUMENT TER ONDERSTEUNING VAN HET CONCURRENTIEVERMOGEN VAN DE EU

Europese bedrijven stimuleren de economieën van de lidstaten en zorgen voor banen, cohesie, innovatie en welvaart. Verstoringen van de toeleveringsketen en hoge inflatie als gevolg van de recente opeenvolgende crises hebben de **langer bestaande bezorgdheid over de zwakke productiviteit en het zwakke concurrentievermogen in de EU** echter nog versterkt. De Commissie heeft op deze uitdagingen gereageerd met onder meer de [Europese industriestrategie](#), het [industriële plan voor de Green Deal](#), een [mededeling over concurrentievermogen op lange termijn](#) en initiatieven om de [economische veiligheid van de EU](#) te versterken. Zoals de voorzitter in haar [toespraak over de Staat van de Unie](#) benadrukte, zal “Europa [...] alles doen wat nodig is om zijn concurrentievoordeel te behouden”.

Dit deel biedt een **overzicht van de steun van DG REFORM aan de lidstaten op het gebied van concurrentievermogen in 2023**, aan de hand van de negen factoren die het concurrentievermogen vergroten, zoals vastgesteld in de [mededeling “30 jaar eengemaakte](#)

[markt](#)” en het [jaarverslag over de eengemaakte markt en het concurrentievermogen 2024](#) (zie figuur 3). Om de lidstaten doeltreffend te steunen in overeenstemming met de prioriteiten van de EU, heeft DG REFORM bij de gesteunde projecten nauw samengewerkt met de betrokken directoraten-generaal van de Commissie, waaronder CLIMA, CNECT, COMP, DIGIT, EAC, ENER, ENV, ECFIN, EMPL, ESTAT, FISMA, GROW, HOME, JRC, MOVE, REGIO, RTD, SG, TAXUD en TRADE.

Figuur 7 — Voorbeelden van TSI-steun in 2023 met betrekking tot de negen factoren die het concurrentievermogen vergroten.

I. Goed functionerende eengemaakte markt

De steun van DG REFORM aan de lidstaten helpt hen hun capaciteit te vergroten om hervormingen door te voeren met het oog op een **goed functionerende eengemaakte markt en concurrentievermogen**. De steun bestrijkt een breed scala van beleidsterreinen, variërend van industrie en innovatie tot vervoer en de digitale transitie.

FOCUS OP VLAGGENSHIPINITIATIEVEN

In 2023 heeft DG REFORM **twee vlaggenschipinitiatieven** ontplooid op het gebied van de eengemaakte markt en het concurrentievermogen:

- **zeven lidstaten** (HR, EL, IT, MT, PT, SI en ES) hebben steun ontvangen in het kader van het **vlaggenschipinitiatief van TSI 2022 inzake een duurzamer, veerkrachtiger en digitaler toeristisch ecosysteem**. In het kader van deze projecten organiseerden DG REFORM en DG GROW in september 2023 een tweedaagse workshop voor deskundigen over het delen van toeristische gegevens, governance en integratie, waaraan ongeveer 300 deelnemers afkomstig van drie continenten deelnamen;
- **elf lidstaten** (CY, DK, FI, GR, LV, PT, RO, SK, SI, ES en SE) ontvingen steun in het kader van het **vlaggenschipinitiatief van TSI 2023 inzake de versterking van industriële ecosystemen in de EU**, gericht op industriële strategieën, nationaal markttoezicht en systemen voor intellectuele eigendom, en op de omscholing en bijscholing van werknemers in de industrie.

In 2023 heeft DG REFORM steun verleend aan **26 lidstaten** (AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI en SK), onder meer in het kader van TSI-vlaggenschipprojecten om: i) hun **industriële** strategieën te ontwikkelen en hun nationale systemen voor markttoezicht en intellectuele eigendom te verbeteren; ii) een duurzaam, veerkrachtig en digitaal **toeristisch** ecosysteem te bevorderen; en iii) de **digitale transitie** te versnellen.

RESULTATEN

Een aantal **specifieke voorbeelden van hervormingen en capaciteitsopbouw** op het gebied van de eengemaakte markt en het concurrentievermogen die in 2023 met TSI-steun zijn voltooid:

- **Kroatië** heeft een digitaal platform voor de kmo-test opgezet en nieuwe wetgeving voor de effectbeoordeling van de regelgeving aangenomen;
- de **autonome provincie Trento (Italië)** heeft nieuwe wetgeving goedgekeurd waarin de risicogebaseerde aanpak voor administratieve procedures, met inbegrip van inspecties, is vastgelegd;
- **Slovenië** heeft zijn onderzoeks- en innovatiesysteem verbeterd door een nieuw governance-model in te voeren, met inbegrip van een interministeriële programmaraad voor strategische initiatieven;

- **Roemenië** heeft nieuwe nationale wetgeving aangenomen om zijn kader voor corporate governance van staatsbedrijven beter af te stemmen op de OESO-richtsnoeren.

II. Toegang tot particulier kapitaal

De steun van DG REFORM draagt bij tot de verbetering van de capaciteit van de lidstaten om hervormingen door te voeren die de **toegang tot het broodnodige particulier kapitaal voor digitale en duurzame transformaties vergemakkelijken**. De steun bestreek een breed scala van beleidsterreinen, waaronder de kapitaalmarktenunie, de bankenunie en de uitvoering van de strategie voor het digitale geldwezen en het EU-kader voor duurzame financiering.

FOCUS OP VLAGGENSCHIPINITIATIEVEN

In 2023 heeft DG REFORM **twee vlaggenschipinitiatieven** voor toegang tot particulier kapitaal ontplooid:

- 12 nationale toezichthoudende autoriteiten uit **11 lidstaten** (BG, HR, CY, FI, FR, EL, IE, IT, LV, RO en SI) ontvingen steun in het kader van het **vlaggenschipinitiatief van TSI 2023 inzake het beheer van ecologische, sociale en governance (ESG)-risico's voor de financiële sector**, om tegemoet te komen aan de behoefte aan doeltreffend ESG-toezicht en om kapitaal te helpen sturen naar de groene economie;
- 34 financiële toezichthoudende autoriteiten uit **25 lidstaten** hebben via het **vlaggenschipinitiatief van TSI 2022 inzake de EU Supervisory Digital Finance Academy** steun ontvangen om hun toezichtcapaciteit op het gebied van digitaal geldwezen te vergroten, in overeenstemming met de strategie voor het digitale geldwezen.

In 2023 heeft DG REFORM alle **27 lidstaten** geholpen om hun investeringsmogelijkheden uit te breiden en een stabielere, veerkrachtigere en concurrerende financiële stelsel op te bouwen, wat nodig is om de particuliere investeringen te verhogen. DG REFORM heeft aanbevelingen gedaan en de lidstaten geholpen om een strategische aanpak voor de ontwikkeling van lokale kapitaalmarkten in te voeren. Dit bestond uit het ontwikkelen van beleid om de overgang naar een duurzame economie te maken, het moderniseren van insolventiekaders, het versterken van de toezichtcapaciteit van nationale autoriteiten door middel van digitalisering, convergentie van het toezicht, het ondersteunen van de ontwikkeling van zowel groepen private als groepen publieke beleggers en het verbeteren van de financiële geletterdheid van burgers en bedrijven.

RESULTATEN

Een aantal **specifieke voorbeelden van hervormingen en capaciteitsopbouw** op het gebied van toegang tot particulier kapitaal die in 2023 met TSI-steun zijn voltooid:

- **Roemenië, Kroatië, Polen en Malta** hebben de capaciteit van hun toezichhouders in de financiële sector vergroot en convergentie bereikt door samen te werken aan de ontwikkeling van praktijken voor toezicht op de openbaarmaking en regelingen voor rapportage over vereisten inzake duurzame financiering. Het doel van deze samenwerking was een stabielere en voorspelbaarder klimaat te creëren voor duurzame investeringen door bedrijven uit de private sector;
- **Bulgarije en Griekenland** hebben diepgaande analyses en aanbevelingen ontwikkeld met het oog op de ontwikkeling van hun kapitaalmarkten. Het doel was de marktefficiëntie te verbeteren, het vertrouwen van investeerders te vergroten en een ruimere toegang tot financiering voor bedrijven te vergemakkelijken;
- **Estland en Letland** hebben gezamenlijk een aanpak ontwikkeld om de EU-taxonomie en de strategie voor duurzame financiering uit te voeren, waarbij ze hun financiële en niet-financiële sectoren beter hebben afgestemd op de doelstellingen voor duurzame investeringen en de groene financieringsmarkt in beide landen hebben versterkt;
- **Griekenland, Polen en Portugal** hebben strategieën voor financiële educatie ontwikkeld om consumenten in staat te stellen met kennis van zaken financiële beslissingen over hun investeringen te nemen.

III. Overheidsinvesteringen en infrastructuur

De steun van DG REFORM aan de lidstaten helpt hen hun capaciteit te vergroten om hervormingen door te voeren op het gebied van **het beheer van overheidsinvesteringen en infrastructuurgovernance**. De steun bestrijkt een breed scala van beleidsterreinen, vanuit zowel een horizontale als een sectorspecifieke invalshoek, van het optimaliseren van praktijken voor het beheer van overheidsinvesteringen tot het verbeteren van de infrastructuurplanning om de groene en de digitale transitie te verwezenlijken.

FOCUS OP VLAGGENSCHIPINITIATIEVEN

In 2023 heeft DG REFORM **twee vlaggenschipinitiatieven** op het gebied van overheidsinvesteringen en infrastructuur ontplooid:

- **acht lidstaten** (AT, BE, HU, IT, LV, SK, SI en ES) ontvingen steun in het kader van het **vlaggenschipinitiatief van TSI 2023 inzake de toepassing van het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” op overheidsinvesteringen** uit EU- en nationale fondsen en programma's, onder meer uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit. Drie andere lidstaten (FI, CZ en PL) ontvingen dergelijke steun in het kader van TSI 2022;
- **zeven lidstaten** (IT, EL, NL, MT, BE, PL en SK) ontvingen steun in het kader van het **vlaggenschipinitiatief van TSI 2022 ter bevordering van duurzame stedelijke mobiliteit**, onder meer door het gebruik van emissievrije en emissiearme voertuigen en de uitvoering van plannen voor duurzame stedelijke mobiliteit.

In 2023 heeft DG REFORM steun verleend aan **twintig lidstaten** (AT, BE, BG, CZ, DE, EL, ES, FI, HU, IE, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SK en SI), onder meer in het kader van de TSI-

vlaggenschipinitiatieven, om: i) de toewijzing van overheidsmiddelen te optimaliseren; ii) ervoor te zorgen dat zij efficiënt worden gebruikt en afgestemd op overkoepelende EU- en nationale beleidsdoelstellingen, zoals de Green Deal; iii) de institutionele capaciteiten van de lidstaten op het gebied van projectplanning, -uitvoering en -evaluatie te versterken; en iv) openbare infrastructuur op gebieden als energie, vervoer en digitale connectiviteit te ontwikkelen en verbeteren. Met deze steun wilde DG REFORM de kwaliteit en het effect van overheidsinvesteringen voor duurzame groei en veerkracht in de EU verhogen.

RESULTATEN

Een aantal **specifieke voorbeelden van hervormingen** op het gebied van overheidsinvesteringen en infrastructuur die in 2023 met TSI-steun zijn voltooid:

- **Ierland** heeft zijn richtsnoeren voor kapitaalbeoordeling herzien om de uitvoering van zijn nationale ontwikkelingsplan te versnellen;
- **Griekenland** heeft zijn IT-systeem en rapportagemechanismen verbeterd om het toezicht op de begroting voor overheidsinvesteringen te stroomlijnen. Het land heeft ook een uitgebreid herzien wetgevingskader voorbereid dat in 2024 aan het parlement wordt voorgelegd;
- **Slowakije** is begonnen met een hervorming van het investeringsbeheer om de economische waarde van nieuw uitgevoerde investeringsprojecten te verhogen en een hoger rendement op elke euro te behalen;
- **België** heeft een studiegroep voor overheidsinvesteringen opgericht om verslagen en adviezen op te stellen over de trends, behoeften, uitvoering en gevolgen van overheidsinvesteringen en het TSI ondersteunt de operationalisering ervan;
- **Roemenië** heeft richtsnoeren gepubliceerd over publiek-private partnerschappen om lokale en nationale autoriteiten te ondersteunen bij het succesvol opstarten en uitvoeren van investeringsprojecten;
- **Griekenland** heeft een strategie en een stappenplan vastgesteld voor de invoering van bouwwerkinformatiemodellering (BIM) in openbare-infrastructuurprojecten. Dit zal leiden tot aanzienlijke kostenbesparingen en een beter gebruik van de middelen;
- de **Belgische** haven van Antwerpen heeft met ondersteuning van het TSI maatregelen genomen om de binnenvaart- en verkeersomstandigheden in het Antwerpse havengebied te verbeteren.

IV. Onderzoek en innovatie

De steun van DG REFORM aan de lidstaten vergroot hun capaciteit om hervormingen door te voeren met het oog op **versterkt onderzoek en innovatie**. Het heeft hen ook geholpen de doelstellingen van de **mededeling van de Commissie over een nieuwe onderzoeksruimte voor onderzoek en innovatie**¹³ en van de **Europese strategie voor universiteiten**¹⁴ te verwezenlijken. De steun bestrijkt een breed scala van beleidsterreinen, variërend van decarbonisatie en digitalisering tot demografie. Hij omvat de bevordering van strategieën, beleid en instrumenten ter bevordering van nieuwe kennis en baanbrekende innovatie die de groene en digitale transformaties zullen stimuleren. De steun omvat ook de re-engineering van nationale onderzoeks- en innovatie-instellingen.

In 2023 heeft DG REFORM steun verleend aan **16 lidstaten** (BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FR, HR, HU, IT, LV, NL, PL, PT, SI en SK) op het gebied van onderzoek en innovatie, waardoor mogelijkheden werden gecreëerd om het **hoger onderwijs te moderniseren** om beter in te

¹³ COM(2020) 628 final.

¹⁴ COM(2022) 16 final.

spelen op de behoeften van de arbeidsmarkt en **kennisuitwisseling tussen universiteiten, onderzoek en bedrijven** te stimuleren. Ook werd **empirisch onderbouwde beleidsvorming** versterkt door het vergemakkelijken van intercollegiaal leren, partnerschappen en beleidsexperimenten. Dit heeft bijgedragen tot het creëren van langetermijnvoordelen op het gebied van **concurrentievermogen, sociale vooruitgang en duurzame economische ontwikkeling**.

RESULTATEN

Een aantal **specifieke voorbeelden van hervormingen en capaciteitsopbouw** op het gebied van onderzoek en innovatie die in 2023 met TSI-steun zijn voltooid:

- **Letland** heeft een nieuw academisch loopbaanmodel ontwikkeld dat in overeenstemming is met internationale goede praktijken en wordt momenteel geholpen bij de uitvoering ervan;
- **Italië** heeft een dynamisch en robuust kader voor kennisuitwisseling en samenwerking tot stand gebracht;
- **Hongarije** heeft zijn kwaliteitsborgingssysteem voor hoger onderwijs geschikt gemaakt voor het digitale tijdperk;
- **Spanje** heeft het toepassingsgebied, de kwaliteit en de efficiëntie van kennisuitwisseling tussen universiteiten, onderzoeksinstituten en bedrijven verbeterd;
- **Kroatië** heeft de digitale paraatheid van instellingen voor hoger onderwijs beoordeeld;
- **Slovenië** heeft zijn onderzoeks- en innovatiestelsel verbeterd door een nieuw governance-model in te voeren dat de samenwerking tussen de relevante overheidsdiensten die verantwoordelijk zijn voor O&I-beleid aanmoedigt om hun plannen beter op elkaar af te stemmen;
- **Cyprus** heeft de capaciteit van zijn Adviesbureau voor breedband van de staatssecretaris van Onderzoek, Innovatie en Digitaal Beleid verbeterd en een voucherregeling en technische specificaties voor de aanbesteding van investeringen opgezet.

V. Energie

De steun van DG REFORM aan de lidstaten **vergroot hun capaciteit om hervormingen op energiegebied door te voeren**. De steun bestrijkt een breed scala van beleidsterreinen, variërend van het inkopen van hernieuwbare energie tot de rechtvaardige transitie en energie-efficiëntie.

FOCUS OP VLAGGENSHIPINITIATIEVEN

In 2023 heeft DG REFORM **drie vlaggenschipinitiatieven** ontplooid op het gebied van de eengemaakte markt en het concurrentievermogen:

- **zes lidstaten** (CY, SK, FI, NL, LT en IE) ontvingen steun in het kader van het **vlaggenschipinitiatief van TSI 2023 inzake het versnellen van de vergunningverlening voor projecten op het gebied van hernieuwbare energie**.

DG REFORM heeft gewerkt aan duidelijkere, snellere en transparantere procedures voor het aanvragen en verlenen van vergunningen voor projecten op het gebied van hernieuwbare energie, in overeenstemming met de toepasselijke EU-wetgeving en toekomstige EU-initiatieven;

- **vijf lidstaten** (IT, SE, HR, HU en SK) ontvingen steun in het kader van het **vlaggenschipinitiatief van TSI 2022 ter ondersteuning van de uitvoering van een rechtvaardige transitie**. DG REFORM heeft de lidstaten geholpen bij het aanpakken van specifieke uitdagingen in de regio's en sectoren die door de transitie worden getroffen;
- **acht lidstaten** (BE, CY, EE, HU, IE, LT, MT en SK) ontvingen steun in het kader van het **vlaggenschipinitiatief van TSI 2022 ter ondersteuning van de renovatiegolf**. DG REFORM heeft de lidstaten geholpen een aantal van de belangrijkste belemmeringen voor de renovatie van gebouwen aan te pakken.

In 2023 heeft DG REFORM steun verleend aan **23 lidstaten** (AT, BE, BG, CZ, DK, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, ES en SE), onder meer in het kader van TSI-vlaggenschipinitiatieven, om de vergunningen voor **projecten op het gebied van hernieuwbare energie** te versnellen; de uitvoering van de **rechtvaardige transitie** te ondersteunen; en om de **renovatiegolf** te ondersteunen.

RESULTATEN

Een aantal **specifieke voorbeelden van hervormingen en capaciteitsopbouw** op het gebied van de eengemaakte markt en het concurrentievermogen die in 2023 met TSI-steun zijn voltooid:

- in de onmiddellijke nasleep van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne heeft het TSI **17 lidstaten** (BE, BG, CY, CZ, EE, EL, ES, FI, HR, HU, IE, IT, PL, PT, RO, SI en SK) ondersteund bij het vaststellen van hervormingen en investeringen om de afhankelijkheid van de invoer van fossiele brandstoffen uit Rusland te verminderen en het REPowerEU-plan uit te voeren;
- **Slovenië** heeft een wet aangenomen inzake de uitrol van installaties voor de opwekking van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen;
- **Roemenië** heeft zijn waterstofstrategie en zijn actieplan voor 2030 goedgekeurd;
- **Roemenië** heeft zijn ontwerp-langetermijnstrategie voor het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen voor openbare raadpleging ingediend;
- **Litouwen** heeft een accijnswet goedgekeurd waarbij een koolstofbelasting op vervuilende brandstoffen wordt ingevoerd.

VI. Circulariteit

De steun van DG REFORM aan de lidstaten **vergroot hun capaciteit om hervormingen door te voeren met het oog op een meer circulaire en concurrerende economie**. De steun heeft onder meer betrekking op afvalbeheer en kritieke grondstoffen.

In 2023 heeft DG REFORM steun verleend aan **elf lidstaten** (AT, CZ, DK, EL, ES, FI, HU, IT, PT, RO en SE), onder meer in het kader van de TSI-vlaggenschipinitiatieven, om: i) nationale **strategieën**, actieplannen en toezichtsmechanismen voor de circulaire economie te ontwikkelen; ii) een kennisbasis op te bouwen voor de transitie van **kmo's**; iii) regelgeving voor **afvalbeheer** in te voeren; iv) een gegevensreeks en planningsinstrument voor materiaalstromen en -voorraden van **grondstoffen** te creëren; en v) de circulariteit van de **mijnbouw** te verbeteren.

RESULTATEN

Een aantal **specifieke voorbeelden van hervormingen en capaciteitsopbouw** op het gebied van circulariteit die in 2023 met TSI-steun zijn voltooid:

- **Roemenië** heeft een strategie voor de circulaire economie, een actieplan voor de circulaire economie en een bijbehorend toezichtplan aangenomen. Voorts heeft **Roemenië** nieuwe secundaire wetgeving aangenomen over de berekening van afvaltarieven om meer circulariteit te stimuleren;
- **Spanje** heeft gemeenten communicatiemateriaal en instrumenten voor capaciteitsopbouw verstrekt om de circulariteit van afvalbeheer te verbeteren.

VII. Digitalisering

De steun van DG REFORM aan de lidstaten draagt bij tot hun digitale transformatie, in overeenstemming met de prioriteit van de Commissie van **een Europa dat klaar is voor het digitale tijdperk** en de verwezenlijking van de doelstellingen van het **digitale decennium**. De digitalisering van overheidsdiensten is van essentieel belang voor burgers en bedrijven om de weg vrij te maken voor een concurrerende EU-economie. De steun bestrijkt een **breed scala van beleidsterreinen**, variërend van interoperabiliteit, artificiële intelligentie (AI), re-engineering van bedrijfsprocessen en op gegevens gebaseerde besluitvorming tot digitale vaardigheden.

FOCUS OP VLAGGENSCHIPINITIATIEVEN

In 2023 heeft DG REFORM **twee vlaggenschipinitiatieven** op het gebied van digitale transformatie ontplooid:

- **negen lidstaten** (DK, IT, EL, LV, PT, SK, CY, IE en NL) ontvingen steun in het kader van de **vlaggenschipinitiatieven van het TSI 2022 voor de ontwikkeling van veerkrachtige, innovatieve en mensgerichte digitale overheidsdiensten**. De projecten helpen bij het opstellen van strategieën en actieplannen die zullen bijdragen tot de digitale transitie van de publieke sector in de EU;
- **vier lidstaten** (PT, ES, DK en RO) ontvingen steun in het kader van het **vlaggenschipinitiatief van het TSI 2023 op het gebied van digitale transformatie voor regionale en lokale overheden**. **Denemarken** heeft bijvoorbeeld steun ontvangen voor de ontwikkeling van instrumenten voor de beoordeling van risico's in AI-projecten die door lokale, regionale en nationale autoriteiten worden uitgevoerd. Dit houdt in dat binnen de Deense overheid een register

van bestaande use cases over AI wordt aangelegd, met als doel de herbruikbaarheid zowel nationaal als in de Europese context te bevorderen.

In 2023 heeft DG REFORM steun verleend aan alle lidstaten, onder meer in het kader van TSI-vlaggenschipinitiatieven, om vooruitgang te boeken bij hun digitalisering en om de levering van digitale diensten, gegevensbeheer, het gebruik van AI en het waarborgen van systeeminteroperabiliteit te verbeteren.

RESULTATEN

Een aantal **specifieke voorbeelden van hervormingen en capaciteitsopbouw** op het gebied van digitalisering die in 2023 met TSI-steun zijn voltooid:

- **Slowakije** heeft een alomvattende aanpak gevolgd om digitale overheidsdiensten te verbeteren door AI en het eIDAS-kader voor digitale identificatie te integreren. Het land heeft strategieën vastgesteld voor gegevensbeheer, wetgeving die klaar is voor het digitale tijdperk en de institutionele opzet, met inbegrip van overwegingen ten aanzien van personele middelen en technologieën, veiligheid en de financiële gevolgen van zowel EU- als nationale wetgeving op het gebied van digitalisering;
- **Finland** heeft de inspanningen geoptimaliseerd om de rechterlijke macht te digitaliseren en de operationele efficiëntie te verbeteren door een ICT-governancestrategie uit te voeren;
- **Italië** heeft bij het Ministerie van Economische Zaken en Financiën een nieuwe organisatiestructuur en aangepaste bedrijfsprocessen opgezet met behulp van uitgebreide steunmaatregelen die gericht zijn op veranderingsmanagement en cultuurverandering;
- **Portugal** heeft, in samenwerking met meer dan 400 belanghebbenden, een nationale strategie voor slimme steden ontwikkeld in het kader van het “Actieplan voor digitale transitie” van het land.

VIII. Onderwijs en vaardigheden

De steun van DG REFORM aan de lidstaten heeft bijgedragen tot het stimuleren van hun **beleid inzake onderwijs, vaardigheden en het aantrekken van talent**, gericht op het waarborgen van een geschoolde beroepsbevolking. De steun heeft hun capaciteit vergroot om hervormingen te ontwerpen en uit te voeren om de basis te leggen voor de ontwikkeling van inclusieve vaardigheden vanaf een jonge leeftijd en het systematisch aanbieden van bij- en omscholingsmogelijkheden, ook voor kansarme groepen. Aanvullende hervormingen waren ook gericht op het aantrekken van talent van buiten de EU.

FOCUS OP VLAGGENSCHIPINITIATIEVEN

In 2023 heeft DG REFORM **twee vlaggenschipinitiatieven** op het gebied van onderwijs en vaardigheden ontplooid:

- **tien lidstaten** (AT, CY, CZ, ES, FI, IE, LV, PL, PT en SI) ontvingen steun in het kader van het **vlaggenschipinitiatief van TSI 2023 “Jongeren eerst”**, dat gericht is op het

ondersteunen van hervormingen die de onderwijs-, gezondheids- en sociale resultaten voor kinderen en jongeren verbeteren. De steun bestrijkt belangrijke gebieden voor de toekomstige Europese beroepsbevolking, zoals toegang tot inclusief en hoogwaardig onderwijs en opleiding en steun voor bij- en omscholing;

- **zeven lidstaten** (BE, CY, DK, ES, MT, NL en SE) ontvingen steun in het kader van het **vlaggenschipinitiatief van TSI 2023 “Integratie van migranten en het aantrekken van talent”**, gericht op lidstaten die willen profiteren van de sociale en economische voordelen van **betere integratie, arbeidsmarktparticipatie en arbeidsmobiliteit voor onderdanen van derde landen tegen een achtergrond van toenemende tekorten aan vaardigheden en toenemende wereldwijde concurrentie om talent.**

In 2023 heeft DG REFORM steun verleend aan alle **27 lidstaten** via individuele TSI-vlaggenschipprojecten met meerdere landen om de kwaliteit en de relevantie voor de arbeidsmarkt van schoolonderwijs, beroepsonderwijs en -opleiding, hoger onderwijs en volwassenenonderwijs te verbeteren, alsook stelsels voor om- en bijscholing, om een hoge kwaliteit van het onderwijzend personeel te waarborgen, geschoolde werknemers van buiten de EU te behouden en aan te trekken, de erkenning van buitenlandse vaardigheden en kwalificaties te versnellen en de toegang tot hoogwaardige voor- en vroegschoolse educatie en opvang te vergemakkelijken, zodat ouders buitenshuis kunnen werken.

RESULTATEN

Een aantal **specifieke voorbeelden van hervormingen en capaciteitsopbouw** op het gebied van het verbeteren van het concurrentievermogen door te investeren in onderwijs en vaardigheden die in 2023 met TSI-steun zijn voltooid:

- **Frankrijk** heeft een nieuwe generatie excellentiecampussen voor beroepsonderwijs en -opleiding ingevoerd, met de nadruk op het verbeteren van de relevantie voor de arbeidsmarkt, met behulp van richtsnoeren die zijn ontwikkeld in het kader van een TSI-project;
- in **België** heeft de Waalse regering bijscholingspartnerschappen ontwikkeld tussen aanbieders van volwassenenopleidingen die gezamenlijke opleidingscursussen en samenwerkingsafspraken willen ontwikkelen;
- **Malta** heeft zijn kader voor kwaliteitsborging van scholen geactualiseerd aan de hand van een herziene reeks normen die een zelfbeoordeling van scholen combineren met externe inspectie;
- **Estland** heeft zijn stelsels voor formeel onderwijs en niet-formeel leren (met inbegrip van jongerenactiviteiten) geïntegreerd om jongeren in staat te stellen vaardigheden te ontwikkelen door middel van flexibelere leertrajecten;
- **Spanje** is begonnen met de ontwikkeling van een strategie om de integratie op de arbeidsmarkt en de aantrekkingskracht voor mensen uit andere landen te vergemakkelijken, onder meer door het gebruik van een digitaal platform.

IX. Handel en open strategische autonomie

De steun van DG REFORM aan de lidstaten vergroot hun capaciteit om hervormingen door te voeren op het gebied van **handel en open strategische autonomie**. De steun op dit gebied omvat de ontwikkeling van strategieën, beleid en instrumenten om buitenlandse investeringen te vergemakkelijken, afhankelijkheden te verminderen, de concurrentie te bevorderen en de economische veiligheid en veerkracht te vergroten.

In 2023 heeft DG REFORM steun verleend aan **acht lidstaten** (EL, ES, FI, LV, PL, PT, RO en SE) om de veerkracht van hun industriële ecosystemen te ontwikkelen en te vergroten, de afhankelijkheid van essentiële hulpbronnen te beperken en veerkrachtigere toeleveringsketens te bevorderen.

RESULTATEN

Een aantal **specifieke voorbeelden van hervormingen en capaciteitsopbouw** op het gebied van handel en strategische autonomie die in 2023 met TSI-steun zijn voltooid:

- **Spanje** heeft een permanente werkgroep voor crises in de strategische toeleveringsketen opgericht als onderdeel van zijn nationale beveiligingssysteem;
- **Kroatië** heeft het strategisch kader voor de bevordering en facilitering van buitenlandse directe investeringen versterkt.

Over het algemeen heeft DG REFORM in 2023 de lidstaten doeltreffend ondersteund bij belangrijke hervormingen en capaciteitsopbouw op het gebied van het concurrentievermogen. In de toekomst zullen de lidstaten echter voor aanzienlijke uitdagingen blijven staan bij het opbouwen van een meer concurrerende en veerkrachtige economische basis die geschikt is voor de groene en de digitale transitie.

CONCLUSIE

In 2023 heeft DG REFORM zijn communicatieactiviteiten opgevoerd om de nationale autoriteiten bewust te maken van de mogelijkheden die het TSI biedt en om de verantwoordingsplicht met betrekking tot de via dit instrument verleende steun verder te vergroten. Dit heeft geleid tot de ontvangst van 530 hoogwaardige verzoeken om steun in het kader van de TSI 2023-cyclus, een totaal dat de capaciteit van het programma opnieuw overschreed en getuigde van de belangstelling van de nationale autoriteiten voor de mogelijkheden die dit instrument biedt.

Na het beoordelings- en selectieproces werden **231 verzoeken geselecteerd voor een bedrag van 119,7 miljoen EUR dat beschikbaar was in het kader van de algemene oproep tot het indienen van voorstellen voor TSI 2023**, wat resulteerde in het ontwerp van **151 projecten** ter ondersteuning van **326 geavanceerde hervormingen** in alle lidstaten. Van de 231 geselecteerde verzoeken had 30 % betrekking op de digitale transitie en 35 % op de Europese Green Deal. Bovendien hield 66 % van de 151 TSI 2023-projecten direct of indirect verband met nationale herstel- en veerkrachtplannen.

Het sterk **groeïende aantal meerlandenprojecten** de afgelopen drie jaar is een indicator van het vermogen van het TSI-programma om verdere toegevoegde waarde voor de EU te creëren en de uitwisseling van goede praktijken en mogelijkheden voor wederzijds leren tussen nationale overheden te vergemakkelijken. Uit TSI 2023 bleek ook dat er **veel gebruik werd gemaakt van TSI-vlaggenschipprojecten** in vergelijking met TSI 2022, toen het concept voor het eerst werd ingevoerd.

DG REFORM heeft de lidstaten ondersteund bij de uitvoering van de TSI-projecten, met inbegrip van die van vorige cycli, wat ervoor heeft gezorgd dat deze succesvol waren en dat de output ervan in overeenstemming bleef met de doelstellingen van de lidstaten. De projecten bestreken een breed scala van beleidsterreinen, overeenkomstig de verzoeken van de nationale autoriteiten. Eén van de in dit verslag belichte gebieden was het **concurrentievermogen**, waarvoor alle 27 lidstaten steun ontvingen, variërend van steun voor een goed functionerende eengemaakte markt tot overheidsinvesteringen en infrastructuur, digitalisering en onderwijs en vaardigheden.

De goedkeuring in oktober 2023 van de mededeling over de versterking van de Europese bestuurlijke ruimte (**ComPact**), waarin concrete maatregelen worden voorgesteld om overheidsdiensten te helpen tegemoet te komen aan de behoeften van burgers en bedrijven in heel Europa, versterkt de rol die het TSI kan spelen om nationale overheden te helpen capaciteit op te bouwen om hervormingen te ontwerpen en uit te voeren en beste praktijken uit te wisselen, met name via het TSI-vlaggenschipproject **PACE**.

Op basis van de feedback die werd ontvangen van de begunstigde autoriteiten op projectniveau en van de coördinerende autoriteiten op nationaal niveau, **hebben de lidstaten de via het TSI verleende steun gewaardeerd**, met name de actieve rol die zij kunnen spelen bij het ontwerpen en uitvoeren van projecten, en de **doeltreffende communicatie door DG REFORM**.

Bijlage 1 — Jaarcyclus van het TSI

VOORBEREIDING EN VOORLICHTING

Maart-april jaar N-1

DG REFORM overlegt met de lidstaten en de diensten van de Europese Commissie om de voorgestelde vlaggenschipprojecten voor technische ondersteuning voor de volgende TSI-cyclus vast te stellen.

Mei jaar N-1

De jaarlijkse conferentie over het TSI vormt de officiële aftrap van de volgende TSI-cyclus en hier worden ook de prioriteiten en nieuwigheden van het programma aan de lidstaten gepresenteerd.

INDIENING EN SELECTIE

September-oktober jaar N-1

DG REFORM en de lidstaten **bespreken ideeën** voor mogelijke verzoeken om technische ondersteuning van TSI's.

31 oktober jaar N-1

De EU-lidstaten die technische ondersteuning wensen, **dienen hun verzoeken** uiterlijk op **31 oktober** via hun nationale coördinerende autoriteit in bij de Commissie. **Eigen verantwoordelijkheid en betrokkenheid zijn van cruciaal belang voor het succes van de hervormingen.**

November-december jaar N-1

DG REFORM analyseert de ontvangen verzoeken volgens de **beginselen van gelijke behandeling, goed financieel beheer en transparantie**. De beoordelingsfase omvat ook de raadpleging van andere diensten van de Commissie om te bevestigen dat **er geen sprake is van overlapping** en om te zorgen voor **complementariteit met het lopende ondersteunende beleid**.

December-maart jaar N

DG REFORM selecteert de te financieren projecten voor technische ondersteuning en start het interne besluitvormingsproces. De Europese Commissie keurt het TSI-werkprogramma **en het financieringsbesluit** voor de geselecteerde verzoeken goed.

PROJECTUITVOERING

Maart-juni jaar N

DG REFORM ontwerpt de TSI-projecten en definieert de geplande activiteiten, outputs en resultaten van het project, in samenwerking met de begunstigde autoriteiten in de lidstaten. DG REFORM selecteert de beste beschikbare expertise om het team te helpen de lidstaten ondersteuning op maat te bieden.

Mei-juni jaar N

De TSI-samenwerkings- en ondersteuningsplannen worden jaarlijks overeengekomen door de Commissie en de betrokken lidstaat en bevatten de overeengekomen prioritaire gebieden en het toepassingsgebied van de steun, de doelstellingen, het indicatieve tijdschema en de financiële middelen.

Vanaf juni jaar N

Tijdens de uitvoering van het TSI-project werkt DG REFORM nauw samen met de begunstigde autoriteiten en de partijen die de technische expertise verstrekken.

EVALUATIE VAN HET PROJECT

Einde van het project + 3 maanden

DG REFORM lanceert de tevredenheids-vragenlijst om feedback te verzamelen van de collega's van DG REFORM, de begunstigde autoriteiten en de aanbieders over de uitvoering van het project.

Einde van het project — 12 maanden later

DG REFORM zorgt voor follow-up met de begunstigde autoriteiten in de lidstaten om ervoor te zorgen dat de verwachte resultaten worden bereikt en dient na ongeveer 12 maanden bij hen een formele feedbackenquête in.

Bijlage 2 — Algemene oproep TSI 2023: verzoeken van de lidstaten

Land	Ingezonden	Ingetrokken	Niet geselecteerd	Geselecteerd
Oostenrijk	11		5	6
België	22	1	11	10
Bulgarije	16		8	8
Kroatië	15		5	10
Cyprus	23		13	10
Tsjechië	20		11	9
Denemarken	5		2	3
Estland	11		4	7
Finland	18		10	8
Frankrijk	21	3	7	11
Duitsland	18		7	11
Griekenland	43		27	16
Hongarije	16		12	4
Ierland	19		10	9
Italië	25		13	12
Letland	31		20	11
Litouwen	10		5	5
Luxemburg	3		2	1
Malta	22		14	8
Nederland	10		4	6
Polen	26		18	8
Portugal	45		33	12
Roemenië	33	3	20	10
Slowakije	20		10	10
Slovenië	15		5	10
Spanje	22		10	12
Zweden	10		6	4
Eindtotaal	530	7	292	231